

KULTURNI TURIZAM GRADA RIJEKE

Župančić, Anita

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:104479>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-07**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Anita Župančić

KULTURNI TURIZAM GRADA RIJEKE

ZAVRŠNI RAD

Kolegij: Osnove specifičnih oblika turizma

Mentor: dr.sc.Mateja Petračić

Matični broj studenta: 0081095701

Karlovac, prosinac, 2021.

SAŽETAK

Kulturni turizam kao relativno novi pojam i oblik specifičnih oblika turizma u zadnjih nekoliko godina sve više dobiva na važnosti. U zadnjem desetljeću smanjeno je vrijeme boravka turista u destinaciji, ali zato se kroz godinu ostvaruje više kratkih putovanja. Iz tog razloga u središtu pozornosti izbora destinacije nalazi se resursna osnova izabranog područja.

Hrvatska je zbog svoje osebujne povijesti zemlja koja obiluje antropogenim resursima što je čini s kulturnog aspekta iznimno atraktivnom destinacijom.

U ovom završnom radu osvrnut ću se na kulturno nasljeđe, manifestacije, događanja, programe, strategije i ostale segmente kulturnog turizma koji su prisutni u kulturnoj ponudi grada Rijeke. Uzmemo li u obzir povijesni razvoj grada, geografski i prometni položaj jasno nam je zašto je baš grad Rijeka izabran za Europsku prijestolnicu kulture 2020. godine. Postoje segmenti koji je čine jedinstvenom i prepoznatljivom ne samo turističkom nego i kulturnom destinacijom kako Hrvatske tako i Europe.

Ključne riječi: kulturni turizam, specifični oblici turizma, grad Rijeka, Europska prijestolnica kulture 2020., kulturna destinacija

SUMMERY

As a relatively new concept and a particular category of the leisure industry, cultural tourism has grown in importance in the last few years . As a result,the average lenght of tourist stays in a holiday destination has declined over the previous decade, but shorter journeys have increased throughout the year. For this reason , the central focus of a destination choice is the destination attributes of the selected area.

Due to its unique history , Croatia is rich in anthropogenic resources , making it a desirable destination from a cultural point of view. In this final paper , I will look at the cultural heritage, events , programs, strategies , and other cultural tourism segments present in the cultural offer of Rijeka.

If we consider the historical development of the city , geographical and traffic position, it is clear to us why Rijeka holds the title as the European Capital of Culture in 2020.

Specific segments make it a unique and recognizable tourist and cultural destination of both Croatia and Europe.

Keywords: cultural tourism, specific forms of tourism, city of Rijeka, the European Capital of Culture 2020, cultural destination

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvor podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. KULTURNI TURIZAM	2
2.1. Pojmovno određenje	2
2.2. Povijesni razvoj	3
2.3. Kulturna baština	4
2.4. Značaj kulturnog turizma	5
2.5. Kulturni turizam danas	6
2.5.1. Kulturni turist	6
3. TURIZAM PRIMORSKO GORANSKE ŽUPANIJE	8
3.1. Geografski položaj Primorsko –goranske županije	8
3.2. Resursna osnova Primorsko- goranske županije	9
3.2.1. Prirodna baština	9
3.2.2. Kulturno- povijesna baština	9
3.3. Ocjena stanja kulturno-povijesne baštine	10
3.4. Turizam PGŽ-e kroz brojeve	11
4. KULTURNI TURIZAM GRADA RIJEKE	15
4.1. Kulturna dobra na području grada Rijeke	15
4.1.1. Registar kulturnih dobara	20
4.2. Kulturne ustanove	22
4.2.1. Ustanove kojima je osnivač PGŽ i Ministarstvo kulture	22
4.2.2. Ustanove kojima je osnivač grad Rijeka	23
4.3. Kulturne i druge manifestacije	24
4.4. Riječki karneval kao prepoznatljiva kulturna manifestacija	26
5. GRAD RIJEKA KAO EUROPSKA PRIJESTOLNICA KULTURE 2020.	28
5.1. Nastanak projekta „ Europske prijestolnice kulture“	28
5.2. Proces kandidature	28
5.3. Ciljevi kandidature	29

5.4. Glavne teme „ Luke različitosti“	29
5.4.1. Voda	29
5.4.2. Rad.....	29
5.4.3. Migracije.....	30
5.5. Kulturni program	30
5.6. Nasljeđe projekta	31
6. STRATEGIJE RAZVOJA GRADA RIJEKE	33
6.1. Strategija kulturnog razvitka grada Rijeke 2013. - 2020.	33
6.1.1. Misija i vizija	33
6.1.2. Posebni strateški ciljevi i mjere.....	34
6.1.3. Međunarodna kulturna suradnja	35
6.2. Strategija razvoja kulturnog turizma grada Rijeke 2015. – 2020.	35
6.2.1. Vizija razvoja kulturnog turizma.....	35
6.2.2.Strateški i planski okvir razvoja kulture i turizma	35
6.2.3.Ocjena stanja upravljanja kulturom i turizmom	36
7. SWOT ANALIZA	37
8. ZAKLJUČAK.....	39
POPIS LITERATURE.....	40
POPIS TABLICA.....	42
POPIS SLIKA	43
POPIS KARTI.....	44

1.UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog završnog rada je „Kulturni turizam grada Rijeke“. Osnovni cilj je prikazati resursnu osnovu i potencijal Rijeke kao prepoznatljive kulturno-turističke destinacije te se osvrnuti na sam pojam kulturnog turizma te njegov utjecaj na formiranje neke turističke destinacije u kulturno- turističku destinaciju, a kulturni turizam osnovu za izgradnju identiteta destinacije.

1.2. Izvor podataka i metode prikupljanja

Izvori podataka korišteni prilikom pisanja ovoga završnog rada su stručna i znanstvena literatura iz područja turizma i kulturne baštine, stručni članci i Internet stranice. Prilikom izrade korištene su metode analize i sinteze, komparacije, metoda deskripcije, metoda dedukcije i indukcije.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Završni rad je podijeljen u 8 većih cjelina. Uvodna cjelina govori više o samoj temi, njenim ciljevima, izvorima podataka i metodama prikupljanja. U drugoj cjelini obrađen je kulturni turizam, pojmovno određenje, kulturna baština, značaj kulturnog turizma i njegovo pozicioniranje danas. U trećoj cjelini je obrađena Primorsko-goranska županija, njene osnovne značajke i resursna osnova za razvoj kulturnog turizma. Kroz četvrtu cjelinu obrađen je kulturni turizam grada Rijeke dok u petoj je sva pozornost usmjerena na grad Rijeku kao prijestolnicu kulture 2020. U šestoj cjelini obrađene su strategije razvoja grada Rijeke, a u sedmoj samostalna istraživanja u formi SWOT tablice. U posljednjoj, zaključnoj cjelini iznesena su zapažanja i konačni osvrt na obrađenu temu.

2.KULTURNI TURIZAM

2.1. Pojmovno određenje

Da bi mogli definirati kulturni turizam prvo moramo definirati pojedinačne pojmove. Sam pojam kulture je toliko opsežan da seže u različite znanstvene sfere te tako možemo svjedočiti od utjecaju kulture u medicini, sociologiji, povijesti, filozofiji, arhitekturi i itd.

E.B.Tylor u svom djelu „Primitivna kultura“, 1871. godine dao je prvu znanstvenu i najširu definiciju: “Kultura se odnosi na znanje, vjeru, umjetnost, moral, zakone i običaje.” Turizam definiramo kao putovanje i boravak ljudi izvan mjesta stalnog boravka radi odmora ili rekreacije, zdravlja, studija, sporta, religije u trajanju ne duljem od godinu dana. Hunziker i Krapf 1942. godine definirali su turizam, a definicija je nadopunjena i prihvaćena od strane AIEST: „Turizam je skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost.“ Primarna orijentacija sustava turizma je stjecanje profita, odnosno pronaći način za što uspješniju valoriziranje kulturnih i ostalih vrijednosti.

“Kulturni turizam podrazumijeva odlazak turista u neku nepoznatu sredinu (veliki grad, specifičan prostor i sl.) sa svrhom upoznavanja povijesnih vrijednosti, ali i suvremenog načina življenja ljudi u tom prostoru. U sklopu toga, centralni motiv odlaska može biti posjet nekoj kulturnoj priredbi, kazališnoj predstavi, umjetničkoj izložbi itd.”¹

“Kulturni turizam označava kretanje ljudi koje je uzrokovano kulturnim atrakcijama izvan njihovog uobičajenog mjesta stanovanja, s namjerom sakupljanja novih informacija i iskustava kako bi zadovoljili svoje kulturne potrebe”.²

Shodno tome kulturni turizam možemo definirati kao putovanje izvan mjesta boravka motivirano djelomično ili u cijelosti zanimanjem za određeno kulturno dobro ili atrakciju. Kulturna putovanja mogu sadržavati posjete povijesnih lokaliteta, znamenitosti, različite

¹ Pirjavec, B.; Turizam- jučer, danas, ..., (2008.); Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, str. 21.

² Richards, G.: 17. European Cultural Tourism (1999.): Patterns and Prospects. U: Planning Cultural Tourism in Europe; Dodd, D. i Van Hemel, A., ur.; Amsterdam, Boekman Foundation/Ministry of Education, Culture and Science, str. 17.

kulturne i umjetničke manifestacije, posjete svetišta i sakralnih objekta, izložbi, muzeja, kazališta, koncerata, i svega ostalog što nekoj turističkoj destinaciji daje prepoznatljivost i specifičnost.

Kulturni turizam je zabavno i edukativno iskustvo koje kombinira umjetnost s prirodnom i društvenom baštinom te poviješću. Kulturni turizam je turistički izbor koji educira ljude o aspektima izvedbe, umjetnosti, arhitekture i povijesti koji se odnose na određenu destinaciju.³

Kulturni turizam time više je specifičan jer samo poimanje kulture je individualno i ne možemo generalizirati nečije područje zanimanja za određenim kulturnim dobrom, baš iz tog razloga postoji širok spektar kulturnih resursa koji mogu biti predmet zanimanja turista. Ostvareni prihod služi kao mjerna jedinica kojom možemo izmjeriti ekonomski učinak kulturnog turizma na temelju posjetitelja kulturno- povijesnih lokaliteta ,koncerata, izložbi, galerija itd.

2.2. Povijesni razvoj

Kulturni turizam svoje korijene vuče još iz davnina, čak se prva turistička kretanja mogu okarakterizirati kao kulturna. Samim dolaskom u neku turističku destinaciju namjerno ili usputno upoznajemo s njenom kulturom, njenim kulturnim obilježjima i identitetom te destinacije.

Do 50-ih godina prošlog stoljeća turistička kretanja bila su obilježena masovnim turizmom, glavni motiv turističkih kretanja bili su more i sunce, a obilježavale su ga velike količine ljudi koje su odjednom preplavile turističku destinaciju.

Nakon etape masovnog turizma, 70-ih godina 20-og stoljeća putovanja postaju individualna, rađaju se specifični oblici turizma na kojima destinacije temelje svoju ponudu, jedan od tih oblika je i kulturni turizam.

Kulturna putovanja obilježavaju češća i kraća putovanja. Da bi turistička destinacija bila poželjna kulturna destinacija mora posjedovati kulturne resurse (kulturna dobra) na kojima će graditi svoj identitet, a ponudu temeljiti na potražnji profila turista koji se u istoj zadržavaju.

³ Jelinčić,D.A.(2008.),:Abeceda Kulturnog Turizma, Meandermedia, Zagreb,str.78.

2.3. Kulturna baština

Kulturna baština je ukupnost materijalnih i nematerijalnih vrijednosti naslijeđenih od naših predaka koja u svojoj ukupnosti čini ogromnu vrijednost za čovječanstvo te kao takva definira kulturni identitet određenog područja prepoznatljivim i jedinstvenim. Da bi se zaštitila i očuvala kulturna baština ministarstvo kulture i medija provodi posebne mjere i mehanizme što uključuje identificiranje, evidentiranje, istraživanje, očuvanje, održavanje i ostale mjere koje doprinose promicanju vrijednosti kulturne baštine.⁴

Ostaci koje smo dobili u nasljeđe od prošlih civilizacija, njihovi napredci s tehnološkog aspekta, dostignuća u kiparstvu, slikarstvu, arhitekturi te ostalim područjima umjetnosti zanimljivi su turistima iz cijelog svijeta, a posebno turistima iz Angloamerike i Australije čiji povijesni razvoj seže tek pred kraj 16. stoljeća. Te zemlje nemaju tako dugi kontinuitet naseljavanja prostora, migracijska kretanja brojnih civilizacija, njihova sučeljavanja i kontaktiranja, kao najveći dio europskih naroda i zemalja, pa su relativno siromašne fizičkim tragovima starih i drukčijih kultura, odnosno baštine njihovih predaka. No bez obzira o kojim je turistima riječ, osnovni motiv posjeta su razina umjetničke vrijednosti i raritetnost, njihov povijesni značaj, estetske i duge vrijednosti.⁵

Kulturna baštinu je ukupnost kulturnih resursa ili kulturnih dobara nekog naroda ili prostorne cjeline. Prikazuje povijest nekoga naroda te zahvaljujući njoj možemo upoznati druge kulture koje su nam predci ostavili u nasljeđe.

Prema vrsti resursa kulturna baština dijeli se na:

1) materijalnu:

- nepokretnu- arhitektura, dvorci, muzeji, spomenici, povijesne zgrade, arheološka nalazišta, perivoji, parkovi, urbane i ruralne cjeline, vjerski objekti, perivoji, parkovi, mostovi ...
- pokretnu- djela likovnih i primijenjenih umjetnosti i dizajna, etnografske zbirke, arhivska građa, dokumenti, zapisi, stare i rijetke knjige, kazališni kostimi, filmovi, iskopine, suveniri

⁴ [Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske - KULTURNA BAŠTINA \(gov.hr\)](http://www.kulturnabaština.gov.hr)

⁵ Bilen, M.; Turizam i prostor, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, 2006. str. 58.

2) nematerijalnu: ples, jezik, glazba, dijalekt, folklor, igre, religija, znanost, običaji, manifestacije, znanost, gastronomija, životni stil, tradicijske vrijednosti, obrti ...

- prema vremenu postanka resursa kulturna se baština dijeli na :
 - naslijeđenu (inherited)
 - živuću (living)

Nadležne institucije u RH koje se brinu o očuvanju kulturne baštine i razvoja kulturnog turizma su: Ministarstvo kulture RH, Ministarstvo turizma RH, Hrvatska turistička zajednica (Ured za kulturni turizam) , Hrvatska gospodarska komora, Sektor za turizam. Zajednica kulturnog turizma Hrvatske, kulturno, umjetnička društva, županijske razvojne agencije i dr.

2.4. Značaj kulturnog turizma

Najveći značaj kulturnog turizma odražava se u ekonomskom smislu. Budući da su kulturni turisti profil gostiju veće platežne moći koji su u posjet destinaciji došli željni razgledavanja i sudjelovanja spremni su i platiti te jedinstvene doživljaje.

Ekonomski učinak razvoja kulturnog turizma mjeri se ostvarenim prihodom po osnovi broja posjetitelja kulturno- povijesnim lokalitetima, muzejima, galerijama, izložbama, kazalištima, festivalima i koncertima. Uspješnost razvoja kulturnog turizma direktno ovisi o suradnji kulturnih institucija i turističke ponude, kao i postignutom konsenzusu oko odgovarajućeg korištenja kulturnih resursa. Turistička ponuda se diverzificira i vodi do povećanja potrošnje.

Promatramo li šire ekonomski značaj tog specifičnog turizma uočiti ćemo da je potreba za radnom snagom u ovom obliku iznimno velika. Porasta zaposlenosti vodi i poboljšanju životnog standarda time više jer se ne radi o sezonskom turizmu, naime kulturni turizam isključuje sezonalnost.

Značaj kulturnog turizma manifestira se i u ostalim sferama. Kulturna dobra potrebno je održavati da bi bila atraktivna i sigurna za posjetitelje te na taj način podiže se i svijest domicilnog stanovništva o očuvanju kulturne baštine i održivom razvoju.

Naravno, kvalitetna i održavana infrastruktura temelj su odvijanja turizma općenito te možemo zaključiti da se ulaganjem u infrastrukturu očituje značaj kulturnog turizma.

2.5. Kulturni turizam danas

Kulturni turizam čini 37 posto svih turističkih kretanja u svijetu prema WTO-u dok u RH od ukupnog broja turista njih 13 posto je potaknuto tim specifičnim oblikom turizma.

Današnji turisti ne zadovoljavaju se više pasivnim odmorom, suncem i morem nego svoj odmor žele učiniti što aktivnijim bilo to aktivnim bavljenjem sportom i boravkom u prirodi ili intenzivnom potragom i razgledavanjem povijesnih lokaliteta, kulturnih znamenitosti, izložbi, muzeja, kazališta i svega onoga što će obogatiti njihovu potrebu s kulturnog aspekta.

Zadnjih nekoliko godina svjedočimo globalizaciji i dobu pametnih telefona, Interneta i dostupnosti informacija u svako doba dana. Zbog tih i ostalih čimbenika razvili su se „kulturni turisti“ koji su uglavnom višeg stupnja obrazovanja od prosječnih turista, veće platežne moći i duže borave u destinaciji te su zbog toga i poželjniji profil turista. Stvaranjem prepoznatljivog turističkog proizvoda, razvijanjem te vrste turizma i promoviranjem Hrvatske kao kulturne destinacije dovelo bi do gubitka sezonalnosti koja se kod nas uvelike osjeti.

Da bi neki povijesni lokalitet probudio zanimanje kod turista mora posjedovati dozu zanimljivosti nešto što će potaknuti znatiželju, a time i potrebu da o njemu saznamo više te ga na kraju i posjetimo.

2.5.1. Kulturni turist

Pod pojmom „kulturni turist“ misli se na osobu koja je obrazovana, motivirana kulturom otišla na putovanje izvan mjesta boravka sa ciljem prikupljanja dodatnih informacija o kulturnom dobru prema kojem je pokazala interes te se o njemu informirala putem stručne literature, brošura ili internetskog preglednika.

Prema tipologiji podjele kulturnih turista koju su napravili Vlada Republike Hrvatske i ministarstvo turizma u svojoj strategiji razvoja kulturnog turizma raspoznajemo sljedeće:

Turisti motivirani kulturom – 5-15 posto turista te 5 posto domicilnog stanovništva spada u ovu kategoriju. Područje zanimanja za ovu grupu su kulturna događanja elitnog karaktera,

turistički aranžmani. Njima su atraktivna elitna kulturna događanja i turistički paketi te vole da ih se tretira kao posebne goste. ⁶

Turisti inspirirani kulturom- U ovu najveću grupu spada 30 posto turista i 15 posto domicilnog stanovništva. Područja interesa za ovu grupu su već poznati kulturni lokaliteti, događanja i atrakcije. Cijena igra bitnu ulogu i očekuju vrijednost za novac. Motiviranost kulturom kod ove skupine nije glavni pokretač kretanja, motiviranost ove skupine proizlazi iz znatiželje i potrebe za posjet popularnim i dobro promoviranim događajima kao što su koncerti, predstave, manifestacije i izložbe. Posjet kulturnim atrakcijama kod ove skupine tek je usputan ⁷

Turisti privučeni kulturom- Približno 20 posto turista i 20 posto lokalnog stanovništva čine ovu skupinu. Kulturne atrakcije nisu glavni motiv kretanja ove grupe i nemaju ih namjeru posjetiti osim ako su ponuđene prilikom boravka. Kod ove grupe važnu ulogu kod posjete lokalnih kulturnih resursa igra pravovremeno informiranje o kulturnim događajima posjećene destinacije. Ležernost je osobina koja krasi ovu skupinu turista tako da ukoliko ih želite privući osim dobrog marketinga destinacije, brzina i lakoća rezervacija, kupovina ulaznica i dostupnost informacija bitni su elementi. ⁸

⁶ Strategija razvoja kulturnog turizma „ Od kulture i turizma do kulturnog turizma“(2003.); , Institut za turizam, Zagreb, str.6 [StrategijaKulturnogTurizma_03XI2003.pmd \(rera.hr\)](#) (26.08.)

⁷ Ibid str.6

⁸ Ibid str.6

3.TURIZAM PRIMORSKO GORANSKE ŽUPANIJE

3.1.Geografski položaj Primorsko –goranske županije

Karta 1. Položaj Primorsko- goranske županije

Izvor: <https://ju-priroda.hr/wp-content/uploads/2018/08/hrvatska.jpg> (30.08.2021.)

Primorsko-goranska županija spada u jednu od sedam županija na Jadranu u Republici Hrvatskoj. Republika Slovenija omeđuje ju sa sjeverne strane dok joj se sa zapadne strane nalazi Istarska županija, na istoku Karlovačka, a na jugoistoku Ličko- senjska i Zadarska županija.

Zbog svog položaja PGŽ je oduvijek prometno značajna zbog povezivanja Srednje i Jugoistočne Europe i Zapadne Europe sa Sredozemnim morem. Osim cestovnog prometa značajna je i zbog morskih putova. Grad Rijeka svojevremeno je bio najvažnija luka Sredozemlja te je i dalje bitno lučko, pomorsko i turističko središte.

Utvrđene su tri cjeline čija se različitost očituje na temelju nekoliko kriterija. Prirodni, društveni i gospodarski sustavi s velikom razlikom u naseljenosti i stupnju izgrađenosti

dovodi nas do tri polazna razvojna središta te tako raspoznajemo Gorski kotar, Otoke i Priobalje.⁹

3.2. Resursna osnova Primorsko- goranske županije

3.2.1. Prirodna baština

U Županiji nalaze se različiti ekološki utjecaji, razne biljne i životinjske vrste i karakteristična staništa Srednje Europe, Zapadnog i Istočnog Sredozemlja dok su vrhovi Gorskog kotara pod snažnim utjecajem Alpa.

Postoji 30-ak vrijednih područja i spomenika prirode koji su zaštićeni Zakonom o zaštiti prirode:

- jedan nacionalni park- Risnjak
- park prirode - Učka
- jedan strogi rezervat- Bijele i Samarske stijene
- 6 parkova šuma
- 8 posebnih rezervata
- 8 spomenika prirode
- 3 značajna krajobraza
- 6 park šuma
- 4 spomenika parkovne arhitekture

3.2.2. Kulturno- povijesna baština

Kvaliteta, zastupljenosti i raznolikost te povijesna povezanost s europskom i sredozemnom baštinom te ukupnost kulturnih spomenika na području Županije imaju iznimnu važnost. Registar nepokretnih kulturnih dobara RH broji oko 417 kulturnih dobara (graditeljskih cjelina – urbanih i ruralnih, etno zona, arheoloških i hidroarheoloških zona i lokaliteta, memorijalnih područja, te pojedinačnih građevina). Preventivno zaštićenih je 15 kulturnih dobara.¹⁰

⁹ [Položaj i prostor Primorsko-goranske županije – Prigoda.hr](http://Prigoda.hr) (30.08.2021.)

¹⁰ [Razvojna strategija PGŽ 2011. -2013. \(europski-fondovi.eu\) str.39 \(02.09.2021.\)](http://europa.eu)

Preventivno zaštićenih i evidentiranih je još 500 povijesnih cjelina , lokaliteta i građevina od povijesnog i arheološkog značaja koja su nedovoljno istražena no sadrže svojstva nepokretnih kulturnih dobara.¹¹

Velik broj udruga i ustanova radi na očuvanju vrijedne materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Kada govorimo o očuvanju nematerijalne kulturne baštine valja istaknuti njegovanje autohtonog govornog područja te glazbenog i tradicijskog izražaja. Najvažnijima se smatraju 13 katedri čakavskog sabora i ustanova Ivan Matetić Ronjgov koja je jedina takve vrste u RH.

Posebnost Dvoglasja tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja te Godišnji pokladni ophod zvončara s područja Kastva prepoznati su i upisani u UNESCO-ov popis nematerijalne svjetske kulturne baštine.

3.3. Ocjena stanja kulturno-povijesne baštine

Specifičnosti teritorija Primorsko- goranske županije svakako doprinosi bogata i dragocjena kulturno- povijesna baština. Kvaliteta, brojnost i diverzifikacija i povijesna povezanost s europskom i sredozemnom tradicijom zaslužni su za iznimno značajan fond kulturnih spomenika kako u RH tako i u Primorsko- goranskoj županiji.

Promatrajući kulturno- povijesnu baštinu (graditeljske cjeline, urbane i ruralne) u današnje vrijeme nemoguće je ne primijetiti njen utjecaj na razvoj suvremenog duhovnog i gospodarskog razvoja.

Hrvatska nije bila pošteđena kriza u prošlosti koje su zahvatile povijesne urbana i ruralna naselja i sredine te kao njihovu posljedicu imamo propadanje građevinskog fonda povijesnih naselja. Nepochjenjive kulturno- povijesne vrijednosti koje su se stoljećima stvarale gospodarski se ne valoriziraju, degradirane su te su prepuštene na milost i nemilost zubu vremena. Migracije su dovele do promjene strukture stanovništva. Stanovnici koji su naselili ta stara urbana i ruralna naselja sa sobom su donijeli svoju kulturu i iz tog razloga u adaptacije i uređenja postojećih građevina prenijeli su elemente svoje kulture ne poštujući autohtone oblike i materijale.

Zbog porasta osviještenosti stanovništva o iznimnom društvenom značaju povijesno- kulturne baštine smatra se da će se nastaviti pozitivan trend očuvanja kulturno- povijesne baštine,

¹¹ Ibid str.39

izgradnji kulturnog identiteta pojedinih urbanih i ruralnih naselja te nastaviti kontinuitet življenja u tim sredinama.

3.4. Turizam PGŽ-e kroz brojeve

Koliko je turizam važan za Hrvatsku govori činjenica da preko 20 posto BDP-a čini turizam što nas stavlja na sam vrh u Europi dok smo na trećem mjestu u Europi po broju zaposlenih u tom sektoru.

S obzirom na pandemiju jasno je da rezultati za 2020. su posljedica ne mogućnosti kretanja i smanjenja putovanja te ne pokazuju realnu sliku no ipak nisu skroz zaustavila turizam.

Tablica 1. Deset gradova i općina s najvećim turističkim prometom

Deset gradova i općina s najvećim turističkim prometom						
GRAD/ OPĆINA	TURISTI (u 000)		INDEKS 2020./ 2019.	NOĆENJA (u 000)		INDEKS 2020./ 2019.
	2019.	2020.		2019.	2020.	
Zagreb	1.454	342	23,5	2.639	780	29,6
Rovinj	711	288	40,5	3.874	1.747	45,1
Dubrovnik	1.440	220	15,3	4.295	776	18,1
Split	941	202	21,5	2.735	812	29,7
Poreč	571	189	33,1	3.189	1.208	37,9
Medulin	415	183	44,1	2.544	1.237	48,6
Zadar	610	178	29,2	2.020	822	40,7
Umag	489	159	32,5	2.415	894	37,0
Pula	440	146	33,2	2.067	784	37,9
Opatija	452	143	31,6	1.372	500	36,5

Izvor: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske www.mint.hr, Izdanje 2021., Turizam u brojkama 2020., str 32. [210708_Turizamubrojkama2020.pdf \(gov.hr\)](https://www.mint.hr/210708-Turizamubrojkama2020.pdf) (02.09.2021.)

Ako promatramo gradove i općine s najvećim turističkim prometom 2019. i 2020. možemo primijetiti da se uz velike turističke destinacije smjestio grad Opatija kao jedini grad Primorsko-goranske županije kojeg je posjetilo 452 000 turista 2019. godine, odnosno 143 000 turista 2020. Ostvarenih noćenja 2019. bilo je 1 372 000, dok godinu nakon 500 000.

Tablica 2. Dolasci turista po županijama

Dolasci turista po županijama					
ŽUPANIJA	DOLASCI TURISTA (u 000)		INDEKS 2020./2019.	STRUKTURA (u %)	
	2019.	2020.		2019.	2020.
Zagrebačka	140	42	30,0	0,7	0,6
Krapinsko-zagorska	178	89	50,0	0,9	1,3
Sisačko-moslavačka	38	13	34,2	0,2	0,2
Karlovačka	364	102	28,0	1,9	1,5
Varaždinska	81	45	55,6	0,4	0,6
Koprivničko-križevačka	19	7	36,8	0,1	0,1
Bjelovarsko-bilogorska	24	10	41,7	0,1	0,1
Primorsko-goranska	2.966	1.323	44,6	15,2	18,9
Ličko-senjska	821	267	32,5	4,2	3,8
Virovitičko-podravska	17	7	41,2	0,1	0,1
Požeško-slavonska	20	9	45,0	0,1	0,1
Brodsko-posavska	37	15	40,5	0,2	0,2
Zadarska	1.752	800	45,7	9,0	11,4
Osječko-baranjska	108	43	39,8	0,6	0,6
Šibensko-kninska	1.009	400	39,6	5,2	5,7
Vukovarsko-srijemska	80	29	36,3	0,4	0,4
Splitsko-dalmatinska	3.657	1.223	33,4	18,7	17,5
Istarska	4.482	1.736	38,7	22,9	24,8
Dubrovačko-neretvanska	2.237	455	20,3	11,4	6,5
Međimurska	82	39	47,6	0,4	0,6
Grad Zagreb	1.454	342	23,5	7,4	4,9
UKUPNO	19.566	6.996	35,8	100,0	100,0

Izvor: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske www.mint.hr , Izdanje 2021., Turizam u brojkama 2020. , str 30. [210708_Turizamubrojkama2020.pdf \(gov.hr\)](https://www.mint.hr/medijacentar/210708-Turizamubrojkama2020.pdf) (02.09.2021.)

Kada promatramo dolaske turista po županijama tada PGŽ zauzima visoko treće mjesto 2019. i 2020. godine. S gotovo 3 000 000 dolazaka 2019. jasno je da je turizam za PGŽ jedan od najunosnijih sektora i od neopisivog značaja.

Tablica 3. Noćenja turista po županijama

Noćenja turista po županijama					
ŽUPANIJA	DOLASCI TURISTA (u 000)		INDEKS 2020./2019.	STRUKTURA (u %)	
	2019.	2020.		2019.	2020.
Zagrebačka	225	82	36,4	0,2	0,2
Krapinsko-zagorska	387	201	51,9	0,4	0,5
Sisačko-moslavačka	95	35	36,8	0,1	0,1
Karlovačka	626	180	28,8	0,7	0,4
Varaždinska	184	85	46,2	0,2	0,2
Koprivničko-križevačka	35	18	51,4	0,0	0,0
Bjelovarsko-bilogorska	77	35	45,5	0,1	0,1
Primorsko-goranska	15.315	7.824	51,1	16,8	19,2
Ličko-senjska	2.856	1.331	46,6	3,1	3,3
Virovitičko-podravska	45	14	31,1	0,0	0,0
Požeško-slavonska	41	21	51,2	0,0	0,1
Brodsko-posavska	60	24	40,0	0,1	0,1
Zadarska	9.869	5.474	55,5	10,8	13,4
Osječko-baranjska	218	97	44,5	0,2	0,2
Šibensko-kninska	5.549	2.709	48,8	6,1	6,6
Vukovarsko-srijemska	134	47	35,1	0,1	0,1
Splitsko-dalmatinska	17.966	7.879	43,9	19,7	19,3
Istarska	26.389	11.453	43,4	28,9	28,1
Dubrovačko-neretvanska	8.334	2.407	28,9	9,1	5,9
Međimurska	197	96	48,7	0,2	0,2
Grad Zagreb	2.639	780	29,6	2,9	1,9
UKUPNO	91.241	40.792	44,7	100,0	100,0

Izvor: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske www.mint.hr, Izdanje 2021., Turizam u brojkama 2020., str 31. [210708_Turizamubrojkama2020.pdf \(gov.hr\)](https://www.mint.hr/210708-Turizamubrojkama2020.pdf) (02.09.2021.)

Usporedimo li broj noćenja turista u PGŽ-i s svim ostalim županijama možemo primijetiti da 2019. godine je sudjelovala u ukupnom broju noćenja turista sa 17 posto, dok 2020. je taj postotak iznosio 19 posto.

U sljedećoj tablici prikazan je turistički promet na otocima, otoka s najvećim ostvarenim prometom 2019. i 2020. godine je otok Krk, koji je gotovo za dvostruko premašio promet Paga koji se nalazi na drugom mjestu iako je 2020. razlika bila gotovo neprimjetna.

Tablica 4. Turistički promet na otocima

Turistički promet na otocima						
OTOCI	TURISTI (u 000)		INDEKS 2020./ 2019.	NOĆENJA (u 000)		INDEKS 2020./ 2019.
	2019.	2020.		2019.	2020.	
Krk	818	246	30,1	4.540	1.457	32,1
Pag	428	219	51,2	2.806	1.595	56,9
Hvar	331	105	31,8	1.619	728	45,0
Brač	144	105	98,4	999	740	95,1
Rab	279	145	51,9	1.986	1.164	58,6
Korčula	175	66	38,0	927	485	52,3
Murter	123	68	55,3	890	529	59,5
Vir	95	56	120,7	718	435	119,0
Ugljan	27	25	93,6	221	211	95,3
Mljet	34	16	45,9	150	82	54,3
Pašman	31	26	83,9	274	236	86,1
Šolta	19	10	54,1	150	89	59,4
Lastovo	9	6	61,3	60	39	65,0

Izvor: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske www.mint.hr , Izdanje 2021., Turizam u brojkama 2020. , str 32. [210708_Turizamubrojkama2020.pdf \(gov.hr\)](https://www.mint.hr/210708-Turizamubrojkama2020.pdf) (02.09.2021.)

4. KULTURNI TURIZAM GRADA RIJEKE

4.1. Kulturna dobra na području grada Rijeke

Rijeka, mediteranski grad, upravno je i kulturno središte Primorsko-goranske županije. Po veličini je treći grad u RH i najveća hrvatska luka. Zbog svog povoljnog geografskog položaja u prošlosti je predstavljala snažno industrijsko središte, a danas zbog svoje izvanredne pozicije ima potencijal za gospodarski razvoj.¹²

Upravna zgrada Rafinerije šećera

Najstariji industrijski pogon u Rijeci bila je Rafinerija šećera, osnovana 1750. Bavila se preradom šećerne trske i sirovog šećera. Bila je smještena na morskoj obali, a sirovine su pristizale jedrenjacima. Ogromna barokna palača 1786. godine postaje nova administrativna zgrada Šećerane. Rafinerija prestaje s radom 1828. godine, a zamjenjuje ju Tvornica duhana.¹³

Zbog sadržaja koji posjeduje, bogatim dekoracijama interijera, zidnim i stropnim radovima mitoloških i povijesnih sadržaja Palača šećerane slovi za jednu od najljepših baroknih palača u Hrvatskoj.¹⁴

U sklopu projekta Europske prijestolnice kulture zgrada je obnovljena, uređena i prenamijenjena u muzej. Nakon opsežnih priprema koje su trajale od 2018. godine, 13. studenog 2020. otvoren je Muzej grada Rijeke.¹⁵

Zgrada bivšeg Lazareta

Barokna zgrada u blizini rafinerije šećera služila je kao izolacija za pomorce nakon povratka s putovanja. Od cijelog kompleksa sačuvan je samo dio ulaznog portala Između 1725. I 1812. godine Lazaret je bio jedan od najmodernijih zdravstvenih objekata duž jadranske obale. Sagrađen je na gradskoj periferiji u blizini riječke luke Mandroč. Putnici i roba koji su pristizali s područja koja su bila nesigurna u zdravstvenom pogledu bili su smješteni u Lazaretu 40 dana.

¹² Poznate građevine – Grad Rijeka, <https://www.rijeka.hr/teme-za-gradane/kultura-2/kulturna-bastina/poznate-graevine/> (02.09.2021.)

¹³ Palača šećera - Visit Rijeka, <https://visitrijeka.hr/vidi-i-dozivi/atrakcije/lista-atrakcija/14855/> (02.09.2021.)

¹⁴ Palača šećera - Visit Rijeka, <https://visitrijeka.hr/vidi-i-dozivi/atrakcije/lista-atrakcija/14855/> (02.09.2021.)

¹⁵ Palača Šećerane - novi dom Muzeja grada Rijeke – Grad Rijeka, <https://www.rijeka.hr/gradska-uprava/gradski-projekti/realizirani-projekti/kultura/palaca-secerane-novi-dom-muzeja-grada-rijeke/> (02.09.2021.)

To je bilo dovoljno da se utvrdi da li su stih putovanja “donijeli” neku od tadašnjih zaraznih bolesti. Kompleks Lazareta danas se koristi kao vatrogasno sjedište.¹⁶

Palazzo Modello

Palača Modello sagrađena je 1885. godine na mjestu prijašnjeg Teatra Adamić. Francuski Seconde Empire poslužio je kao inspiracija za izgradnju palače te je zbog toga postala unikatni arhitektonski uradak u gradu Rijeci. Na palači se posebno ističu osebujno krovništvo, jedinstveno stubište i iznimna estetika cjelokupne palače.¹⁷

Zgrada bivšeg Municipija

Zgrada je izgrađena u neorenesansnom stilu, kulturno je dobro koje prenosi priču o povijesti grada. Zanimljiva je zbog svog načina gradnje, međukatnih vijenaca i zidnih platna. Zgrada pripada djelu kompleksa crkve sv. Jeronima uz nekadašnji augustinski samostan.¹⁸

Trsat

Prvo spominjanje Trsata bilo je 799. godine. Danas je Trsat omiljeno mjesto Riječana, ali i svih ostalih željnih mira, duševnog i duhovnog odmora, predivnih prizora i znamenitosti. Trsatski kaštel potječe iz prapovijesti i njegova prvotna funkcija bila je praćenje neprijatelja, osmatračnica. Grof Laval Nugent bio je njegov posljednji vlasnik i svoj današnji izgled Trsatski kaštel duguje upravo njemu. Trsatsko svetište kako legenda kaže nastalo je 1291. kada je kućica svete Obitelji prenesena iz Nazareta na Trsat, hodočasti se tako na Trsat već 7. stoljeća. Najznačajniji i najsvečaniji dan je 15. kolovoza jer na blagdan Velike Gospe svetište posjećuje veliki broj vjernika da bi se poklonili Majci Božjoj Trsatskoj. Svetište i franjevački samostan

¹⁶ [Lazaret - Visit Rijeka](https://visitrijeka.hr/vidi-i-doživi/atrakcije/lista-atrakcija/499/), <https://visitrijeka.hr/vidi-i-doživi/atrakcije/lista-atrakcija/499/> (02.09.2021.)

¹⁷ [Razvojna strategija PGŽ 2011. -2013. \(europski-fondovi.eu\) str.39](#) (02.09.2021.)

¹⁸ Ibid 20

povezani su sa samim centrom grada Rijeke stubama koje je davne 1531. godine dao izgraditi hrvatski vojskovođa Petar Kružić čije ime stube i danas nose, točnije njih 561.¹⁹

Slika 1. Trsat

Izvor: https://odis.visitrijeka.hr/wp-content/uploads/2019/04/DJI_0023-scaled.jpg (05.09.2021)

¹⁹ Ibid 22

Gradski toranj

Simbol grada Rijeke je Gradski toranj koji je nekada služio kao glavni ulaz u stari grad. Osim po satu prepoznatljiv je po gradskom grb s dvoglavim orlom čije glave neobično gledaju u istom smjeru. Barokno pročelje djelo je vrhunske arhitekture Slika 2. Gradski toranj

Izvor: [img_4 \(307×409\) \(storage-yahoo.jp\)](#) (07.09.2021.)

Katedrala sv. Vida

Sv. Vid zaštitnik je grada, a izgradnja crkve trajala je cijelo stoljeće. Poznata je po Čudotvornom raspelu koje je prema legendi prokrvarilo kada je na njega bačen kamen. Dali su je sagraditi isusovci, a kao primjer poslužila je venecijanska crkva Santa Maria della Salute.

Slika 3. Katedrala sv, Vida

Izvor: https://odis.visitrijeka.hr/wp-content/uploads/2019/03/MG_5573-scaled.jpg (07.09.2021.)

Guvernerova palača

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja

Palača je bila vladarsko sjedište za vrijeme Ugarske krune. Projektirao ju je arhitekt A. Haussmann. Palača je u svoj svojoj raskoši, kako izvana tako i iznutra odisala otmjenošću i elegancijom zadržavajući svoju primarnu formalnu funkciju.²⁰

²⁰ Riječani.com, [Kulturne znamenitosti grada Rijeke – Rijecani.com](https://www.rijecani.com/kulturne-znamenitosti-grad-rijeka/) (07.09.2021.)

Slika 4. Guvernerova palača

Izvor: [guvernerova palača - Bing images](#) (07.09.2021.)

4.1.1. Registar kulturnih dobara

Tablica 5. Popis kulturnih dobara grada Rijeke

1 Z-6751 Kameni stup za zastavu-stendarac Rijeka, TRG RIJEČKE REZOLUCIJE	Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro
2 Z-99 Guvernerova palača Rijeka, MUZEJSKI TRG 1	Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro
3 Z-100 Zgrada Hrvatskog narodnog kazališta "Ivana pl. Zajca" Rijeka, VERDIEVA 1	Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro
4 Z-102 Zgrada bivše tvornice "Rikard Benčić" Rijeka, KREŠIMIROVA 28	Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro
5 Z-103 Zgrada bivšeg Lazareta Rijeka, KREŠIMIROVA 38	Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro
6 Z-104 Stari gradski zid ispred O.Š. "Nikole Tesle" Rijeka, TRG IVANA KLOBUČARIĆA	Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro
7 Z-106 Palazzo Modello Rijeka, NEGRIEVA 1	Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro
8 Z-107 Bivši augustinski, danas dominikanski samostan Rijeka, TRG RIJEČKE REZOLUCIJE 1	Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro
9 Z-108 Crkva sv. Jeronima Rijeka, TRG RIJEČKE REZOLUCIJE 1	Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro
10 Z-109 Zgrada bivšeg Municipija Rijeka, TRG RIJEČKE REZOLUCIJE 1	Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro
11 Z-340 Gradska palača Rijeka, UŽARSKA 26	Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

12 Z-342 Kaštel Trsat Rijeka, PETRA ZRINSKOG 9A Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

13 Z-824 Katedrala sv. Vida Rijeka, GRIVICA 11 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

14 Z-1151 Franjevački samostan s crkvom Gospe Trsatske Rijeka, FRANKOPANSKI TRG 11 , Rijeka, FRA SERAFINA SCHÖNA 11 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

15 Z-1342 Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije Rijeka, PAVLA RITTERA VITEZOVIĆA 3 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

16 Z-2691 Kulturno - povijesna cjelina grada Rijeke Rijeka Kulturno povijesna cjelina Zaštićeno kulturno dobro

17 Z-1427 Palača Adria Rijeka, RIVA 16 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

18 Z-2187 Lučka skladišta XIII (12) i XV (13), Budimpeštansko pristanište Rijeka, BUDIMPEŠTANSKO PRISTANIŠTE Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

19 Z-101 Zgrada Filodrammatice Rijeka, KORZO 28 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

20 Z-105 Vila nadvojvode Josipa Habsburga Rijeka, PARK NIKOLE HOSTA 2 , Rijeka, PARK NIKOLE HOSTA 1 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

21 Z-155 Sudbena palača i zatvor Rijeka, Žrtava fašizma 5 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

22 Z-1860 Crkve sv. Romualda i Svih Svetih Rijeka, BAŠTIJANOVA 25 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

23 Z-2188 Lučka skladišta XIX (18), XX (19), XXI (20) i XXII (21),Praško pristanište Rijeka, PRAŠKO PRISTANIŠTE Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

24 Z-2726 Kulturno-povijesna cjelina Groblje Trsat Rijeka, Kulturnopovijesna cjelina Zaštićeno kulturno dobro

25 Z-2936 Arheološka zona sv. Križ Rijeka Arheologija Zaštićeno kulturno dobro

26 Z-3032 Zgrada Celligoi Rijeka, TIZIANOVA 9 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

27 Z-341 Sinagoga Rijeka, IVANA FILIPOVIĆA 9 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

28 Z-3700 Crkva sv. Marije Rijeka, OPATIJSKA Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

29 Z-3955 Zgrada Bakarčić Rijeka, MILANA SMOKVINE TVRDOG 1 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

30 Z-3956 Vila Kramar Rijeka, FRANCA PREŠERNA 32 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

31 Z-4207 Hotel Emigranti Rijeka, MILUTINA BARAČA 5 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

32 Z-4558 Zgrada Venutti Rijeka, POMERIO 23 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

33 Z-4718 Hotel Bristol Rijeka, KREŠIMIROVA 12 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

34 Z-4719 Riječki neboder Rijeka, TRPIMIROVA 2 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

35 Z-783 Casa Veneziana (Rezidencija Whitehead) Rijeka, DOLAC 7 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

36 Z-823 Zgrada "Teatra Fenice" Više adresa Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

37 Z-825 Lučko skladište XIV (17), Visinov gat Rijeka, VISINOV GAT Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

38 Z-826 Mauzolej Gorup Rijeka, PETRA KOBKA 13 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

39 Z-827 Mauzolej Manasteriotti Rijeka, PETRA KOBKA 13 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

40 Z-828 Mauzolej Whitehead Rijeka, PETRA KOBKA 13 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro

-
- 41 Z-2725 Kulturno-povijesna cjelina Groblja Kozala Rijeka Kulturnopovijesna cjelina Zaštićeno kulturno dobro
- 42 Z-3780 Lansirna stanica torpeda i kompresorska stanica za punjenje torpeda zrakom u sklopu bivše tvornice "Torpedo" Rijeka Kulturnopovijesna cjelina Zaštićeno kulturno dobro
- 43 Z-6506 Motel Panorama Rijeka, PAVLOVAC 2 Nepokretna pojedinačna Zaštićeno kulturno dobro
- 44 Z-6572 Tripundanske svečanosti i kolo sv. Tripuna - tradicije bokeljskih Hrvata u Hrvatskoj Više adresa Nematerijalna Zaštićeno kulturno dobro
- 45 P-5529 Sv. Katarina - Arheološki ostaci obrambenog sustava Claustra Alpia Iuliarum Rijeka Arheologija Preventivno zaštićeno dobro
- 46 P-5528 Arheološki ostaci Tarsatičkog principija Rijeka Arheologija Preventivno zaštićeno dobro
- 47 Z-6993 Kulturnopovijesna industrijska cjelina bivše tvornice INA Mlaka Rijeka Kulturnopovijesna cjelina Zaštićeno kulturno dobro
- 48 Z-7298 Tradicija esperanta u Hrvatskoj Više adresa Nematerijalna Zaštićeno kulturno dobro
- 49 P-6157 Zgrada Muzeja grada Rijeke Rijeka, MUZEJSKI TRG 1 /1 Nepokretna pojedinačna Preventivno zaštićeno dobro
- 50 P-6281 Umijeće izrade riječkog morčića (moretto fiumano) Rijeka Nematerijalna Preventivno zaštićeno dobro
- 51 P-6362 Sustav podzemnih skloništa - tunela na lokaciji Podmurvice-Rujevica Rijeka Nepokretna pojedinačna Preventivno zaštićeno dobro
- 52 P-6364 Skladište br. 40 Rijeka, Senjsko pristanište Nepokretna pojedinačna Preventivno zaštićeno dobro
- 53 P-6369 Upravna zgrada ex tvornice Torpedo (Direzione) Rijeka, Milutina Barača 19 Nepokretna pojedinačna Preventivno zaštićeno dobro
-

Izvor podataka: Ministarstvo kulture i medija RH Uprava za zaštitu kulturne baštine, [Registar Kulturnih Dobara \(kulturnadobra.hr\)](#), (07.09.2021.), obrada autora

4.2. Kulturne ustanove

4.2.1. Ustanove kojima je osnivač PGŽ i Ministarstvo kulture

Prirodoslovni muzej Rijeka otvoren je za javnost tek 1. svibnja 1946. Iako je utemeljen još davne 876. Godine kao prvi regionalni muzej na širom riječkom području. Nalazi se u Parku Vladimira Nazora, nedaleko od Guvernerove palače. Ustanova se bavi prikupljanjem, rekonstrukcijom i pohranjivanjem prirodoslovnih predmeta s teritorija Istre, Kvarnera i Gorskog kotara.

Pomorski i povijesni muzej hrvatskog primorja smješten je u zgradi Guvernerove palače. Muzej ne svakidašnjim pristupom nudi poseban doživljaj. Posjetitelji tako mogu iz potpuno novog kuta svjedočiti povezanosti prošlosti i današnjice kroz mnoge načine predstavljanja, približavanja, upoznavanja, razumijevanja predmeta i ljudi, uspomena i legendi.

Raspon proučavanja je od prapovijesti do suvremenog doba na temelju brojnih arheoloških nalaza, etnografske ostavštine, kulturno- povijesnog i umjetničkog stvaralaštva urodio je plodom i dao nam jednu kvalitetnu, edukativnu i jedinstvenu instituciju.

Državni arhiv u Rijeci mjesto je gdje su pohranjene najznačajnije i najstarije zbirke, povelje, pisma i ostali dokumenti od iznimnog značaja za područje Istre i Kvarnera te Gorskog kotara. Najstariji pohranjeni zapisi su zbirke; Povelje i listine koje datiraju iz 1201. godine.²¹

Državni arhiv djeluje na dvije lokacije te se u njima nalazi više od 20 000 metara povijesnog gradiva od čega 4 000 metara u 729 fondova i zbirki pohranjeno je u zgradi u Parku Nikole Hosta. Od 2000. godine još su dvije zgrade adaptirane te se koriste uz matičnu zgradu Državnog arhiva.

4.2.2. Ustanove kojima je osnivač grad Rijeka

Art- kino je ustanova kojoj su područje djelovanja filmska umjetnost i kultura, a osnivač je grad Rijeka. Temeljna programska djelatnost provodi se u Art-kinu Croatia, kinodvorani u kojoj su prve projekcije održane još davne 1926. Ponovo je otvorena s današnjim imenom 2008. godine. Art- kino djeluje kao promotor filmske umjetnosti u Rijeci, a da nije samo mjesto za gledanje filmova govori činjenica da se održavaju razne edukacije, radionice i rasprave kako bi se čim bolje shvatila i približila ta vrsta umjetnosti i sam koncept stvaranja filma.²²

Muzej grada Rijeke osnovan je 1994. godine, bivši Muzeja narodne revolucije preimenovan je. Nalazi se u parku Guvernerove palače, u zgradi koju je 1976. godine projektirao ing. arh. Neven Šegvić. Muzej se bavi sustavnim sakupljanjem podataka koji su tematski povezani s kulturom, industrijom te političkom povijesti grada Rijeke.

Muzej moderne i suvremene umjetnosti postoji od 1948. kao muzejska i galerijska ustanova. U muzeju su sačuvana djela riječkih umjetnika 19. stoljeća te djela hrvatskih i stranih umjetnika

²¹ [Razvojna strategija PGŽ 2011. -2013. \(europski-fondovi.eu\) str.39 \(07.09.2021.\)](#)

²² [Art kino Croatia – Rijeka | Kino mreža \(kinomreza.hr\) \(07.09.2021.\)](#)

20. i 21. stoljeća. Muzej nema stalnu postavu, a djela se izlažu povremeno na tematskim, monografskim i problemskim izložbama.

Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca teatarsko razdoblje u Rijeci traje više od dva stoljeća, a ime Ivana Zajca kazalište je dobilo 1953. godine. Od 1991. godine krasi ga status nacionalnog kazališta. Program je šarolik i ostvaruje se kroz Hrvatsku i Talijanski dramu, Operu, Balet i koncertnu djelatnost. Repertoar se pomno bira, izvode se interpretacije dramskih, opernih i baletnih klasika, izvode se nova nacionalna djela, a posebna se pozornost pridaje mladim autorima uz praćenje svjetskih trendova.

Gradsko kazalište lutaka od osnutka, 1960. godine do danas može se pohvaliti velikim uspjesima koji posebno vesele one najmanje. Od 1996. godine kazalište djeluje u novom prostoru sa 188 sjedećih mjesta. Međunarodni lutkarski festival 2004. i 19. svjetski kongres UNIMA izabrali su Rijeku za svog domaćina što dovoljno govori o razini na kojoj je kazalište lutaka danas.

Gradska knjižnica Rijeka središnja je narodna knjižnica grada Rijeke, matična knjižnica za narodne i školske knjižnice Primorsko-goranske županije. GKR nabavlja, čuva i daje na korištenje sve vrste knjižnične građe. Priprema, istražuje i daje sve vrste knjižničnih informacija. Raznim aktivnostima animira, motivira i educira korisnike, a sve u funkciji promocije knjige, čitanja, znanja, podizanja opće obrazovne i kulturne razine stanovništva.²³

4.3. Kulturne i druge manifestacije

Manifestacije po kojima je Rijeka poznata su brojne, zasigurno je Riječki karneval najpoznatija manifestacija i izvan granica Hrvatske te na neki način i simbol grada Rijeke, no postoje i druge manje poznate manifestacije i glazbeni programi : Delta Summer Street Session. Hartera, Jazz Time, RIi Rock i Impulse Festival itd.

Festivali dramskog izričaja su Međunarodni festival malih scena, Revija lutkarskih kazališta, Riječke ljetne noći i Zoom Festival.

²³ [Ustanove kojima je osnivač Grad Rijeka – Grad Rijeka](#) (08.09.2021.)

STIFF nudi presjek studentskih filmova, Spjalica donosi recentna ostvarenja u polju vizualnih umjetnosti, dok transdisciplinarni pristup nudi festival Moje, Tvoje, Naše.²⁴

Osim već navedenih bitno je spomenuti i ostale:

Festival popularne duhovne glazbe „Vidfest“ koji organiziraju mladi Riječke nadbiskupije s ciljem promoviranja i populariziranja dugovne glazbe kroz glazbu i pjesmu zborova, solista i glazbenih skupina sa područja Riječke nadbiskupije, ali i cijele Hrvatske. Festival je humanitarnog karaktera.

Riječke ljetne noći manifestacija su koja je promovirala Rijeku kao poznato kulturno središte ljetnih programa. Ljetne noći održavaju se na specifičnim lokacijama na području grada tokom lipnja i srpanja te nude zanimljive kulturne izvedbe kroz zabavu.

Riječani i posjetitelji koji se u tom periodu nađu u gradu mogu uživati u kvalitetnim scenskim i glazbenim izvedbama kako domaćih tako i stranih umjetnika.

Dani sv. Vida ili Dani grada Rijeke manifestacija su koju organiziraju Grad Rijeka i riječka nadbiskupija. Održavaju se sredinom lipnja, a njihov vrhunac odvija se na sam Dan sv. Vida, 15. lipnja kada gradom prolazi velika vjerska procesija. Ostali dani ispunjeni su kulturnim, sportskih, vjerskim i zabavnim programima u čast zaštitnika grada.

Riječki Advent najljepši je na riječkom Korzu i Trsatskom kaštel. Studeni, prosinac i početak siječnja odišu blagdanskim raspoloženjem, lampicama i toplinom. Bogatu štandovsku ponudu zaokružuje kulturno- zabavni program osmišljen tako da zadovolji različite ukuse i afinitete.

Svake godine Riječki Advent bilježi sve veći broj posjetitelja i sve bogatiju ponudu te je osim za ljetnih mjeseci posebno atraktivan i u zimskom periodu.

²⁴ [Kulturne i druge manifestacije – Grad Rijeka](#) (08.09.2021.)

Slika 5. Advent na Trsatskoj gradini

Izvor: [rijeka advent - Bing images](#) (10.09.2021.)

4.4. Riječki karneval kao prepoznatljiva kulturna manifestacija

Riječki karneval jedna je od najstarijih, najvećih i najznačajnijih kulturnih manifestacija u Hrvatskoj, a može parirati uz najveće karnevale na svijetu. Postoje dokumenti koji svjedoče održavanju procesija i prije 1449. godine kada je karneval prvi puta zabranjen, no bezuspješno.

Godine 1982. prvi put je Riječki karneval organiziran od strane Turističkog saveza općine Rijeka te je označio novu eru karnevala. „Peto godišnje doba“ kako ga građani zovu postalo je način života tamošnjeg stanovništva.

Doba karnevala započinje 17. siječnja ,svečanom primopredajom ključa grada u ruke maškara te izborom Kraljice karnevala. Veselje, sloga, zabava, druženje samo su neki od elemenata koji krasi period neposredno prije i za vrijeme održavanja manifestacije. Maškaran autoreli Paris-Bakar, Dječja povorka i Međunarodna karnevalska povorka niz su tradicionalnih događanja koja iz godine u godinu broji sve veći broj posjetitelja.

Riječki karneval je manifestacija koja danas broji vrtoglave brojeve posjetitelja. Od skromnih početaka do danas mnogo se toga promijenilo. Na početku bile su svega tri grupe, dok danas

broji prosječnih 100 grupa s peteroznamenkastim brojem sudionika. Podatak o broju gledatelja je ne poznat zbog više kanala prijenosa i brojnih gledatelja uživo. Od 1995. Rijeka je punopravni član Europske udruge karnevalskih gradova, te se našao kao jedno od 500 najvažnijih događaja u Europi. Godine 2009, TZ grada Rijeke primila je nagradu “Zlatno turističko srce” kao organizator najbolje turističke manifestacije u jugoistočnoj Europi.²⁵

Slika 6. Riječki karneval

Izvor: <https://www.putovnica.net/files/foto/rijecki-karneval-povorka.jpg> (12.09.2021.)

²⁵ [Mala povijest Riječkog karnevala \(rijecki-karneval.hr\)](http://Mala%20povijest%20Rijeckog%20karnevala%20(rijecki-karneval.hr)) (12.09.2021.)

5. GRAD RIJEKA KAO EUROPSKA PRIJESTOLNICA KULTURE 2020.

5.1. Nastanak projekta „ Europske prijestolnice kulture“

Projekt Europske prijestolnice kulture nastao je kao ideja prve grčke ministrice kulture Meline Mercouri koja je članovima Europskog parlamenta ukazala na utjecaj i značaj kulture i umjetnosti na društveni razvoj. Godine 1985. Atena je postala prva Europska prijestolnica kulture.

Titulu „ Europske prijestolnice kulture“ donosi europska komisija u natjecanju između gradova Europske unije. Gradovi koji prijave kandidaturu moraju pokazati koliko je za njih bitna kultura i koliki značaj ima na njihov razvoj grada, koliko su spremni poduzeti da bi grad podigli na višu razinu i učinili ga prepoznatljivom kulturnom destinacijom. Od 2001.godine dva europska grada svake godine podijele titulu“ Europske prijestolnice kulture“, 2020. godine titulu su ponijeli Rijeka i irski grad smješten uz Atlantik, Galway.

Projekt donosi brojne benefite .Dolazi do ulaganja financijskih sredstava u razvoj kulture grada. Velikim djelom su to europska bespovratna sredstva, nacionalna, regionalna te lokalna, no osim njih tu su i doprinosi sredstava sponzora.

5.2. Proces kandidature

Projekt Europske prijestolnice kulture- EPK za 2020. godinu iznesen je u srpnju 2012.godine. Odjel gradske uprave za kulturu grada Rijeke uvrstilo je proces kandidature grada Rijeke za EPK 2020. godine kao jedan od temeljnih strateških ciljeva razvoja grada u Prijedlog strategije kulturnog razvitka Grada Rijeke 2013. – 2020. Prijedlog odluke o isticanju kandidature Grada Rijeke za Europsku prijestolnicu kulture 2020. godine usvojen je u travnju 2013. godine od strane Gradskog Vijeća Grada Rijeke.

"EPK Europski parlament i Vijeće Europske unije donijeli su Odluku kojom su se definirale aktivnosti provedbe projekta EPK nakon 2020. godine, slijedom čega je Ministarstvo kulture RH raspisalo i provelo natječaj temeljem kojeg su gradovi u RH kandidirali svoje projekte."²⁶

²⁶ [Proces kandidature, prijavna knjiga i osvajanje titule – Grad Rijeka](#) (10.09.2021.)

5.3. Ciljevi kandidature

Gledajući na sam značaj projekta i ciljeve koji su vodilja projekta jasno je da su fokusu očuvanje i promicanje različitosti kultura u Europi, povezivanje stanovnika Europske unije na način da se podupire osjećaj zajedništva i pripadnosti bez obzira na različitosti. Povećanje i poboljšanje kulturne ponude grada, regije i dugoročnog razvoja, povećanje ekonomske koristi. Transnacionalna suradnja, poticanje migracija stanovništva, suradnje kulturnog sektora s ostalim sektorima u turizmu i drugim granama, formiranje prepoznatljivih kulturnih destinacija, uključivanje domicilnog stanovništva u kulturne projekte te sinergija kulture i stanovništva.

5.4. Glavne teme „Luke različitosti“

„Luka različitosti“ naslov je kulturnog projekta Rijeke kao EPK. Ideja je bila ukomponirati tri bitna čimbenika za razvoj Rijeke, ali i ostalih europskih gradova u jednu zanimljivu cjelinu. Na izložbama, predstavama, operama, konferencijama i festivalima, postavljanju skulptura, gostovanjima umjetnika, u uređenjima prostora ispreplitale su se te tri teme na različite načine.

U 2020. godini u Rijeci se odvijalo 300 kulturnih programa s više od 600 pojedinačnih događanja. U organizaciju programa bilo je uključeno gotovo 350 partnerskih organizacija, a partneri i umjetnici dolazili su iz više od 55 zemalja Europe.²⁷

5.4.1. Voda

Samo ime grada vezano je za vodu, rijeku. „Grad koji teče“ njen je drugi naziv. Zanimljiva je zbog rijeke Rječine koja teče gradom i u samom centru se ulijeva u more. Obala rijeke daje posebnu čar gradu podno Trsatske gradine. S druge strane imamo more koje je odigralo važnu ulogu u nastanku grada, njegovog povijesnog značaja, prometne povezanosti, gospodarske djelatnosti i resursne osnove. Cilj projekta je potaknuti održivi razvoj turizma i ukazati na odgovornu potrošnju resursa.

5.4.2. Rad

Rad kao pokretač cjelokupne ekonomije našao je mjesto u ovom projektu. Koliki je njegov odmak u načinu rada nekada i danas u globalnom svijetu? Kao osnovno ljudsko pravo da li je

²⁷ [Kulturni program • Rijeka 2020](#) (11.09.2021.)

svima dostupno u vremenu kada je čovjek postao zamjenjiv i manje isplativ od nekih drugih umjetnim putem stvorenih „radnika“? Da li se i rad na kojim nismo fizički prisutni računa u rad? Ta i slična pitanja potražila su svoje odgovore kroz projekt „Luke različitosti“.

5.4.3. Migracije

Rijeka je grad migracija, dolazaka i odlazaka. Spoj različitih kultura koje samim time nameću pitanje tolerancije. Koliko smo spremni prihvatiti druge, ne nama slične? Možemo li u budućnosti graditi odnose bez predrasuda i uvažavati sve one koji nisu kao mi? Poticati razvoj pojedinaca koji iskaču iz naših okvira i dati im do znanja da je u redu biti drugačiji jer to znači biti jedinstven, a samo takvi možemo živjeti našu različitost.

5.5. Kulturni program

Kulturni program imao je 7 tematskih cjelina. kulturnih pravaca koji su kroz različita kulturna događanja poslali jedinstvene poruke Rijeke u Europu i svijet.

„Slatko i Slano“ i „Lungomare Art“

Cjeline „Slatko i Slano“ i „Lungomare Art“ donijele su zanimljive prostorne promjene Rijeci uz more i Rječinu te široj okolini, području Kvarnera. U fokusu ovog programa je prostor, vraćanje značaja nekim mjestima uz pomoć arhitekture i umjetnosti, stvaranje novih zona okupljanja i susreta građana.

„Kuhinja različitosti“

„Kuhinja različitosti“ obrađuje temu migracija i manjina, iseljenika i doseljenika. Manjine na koje se želi skrenuti pozornost u fokusu su festivala i događanja uz poruku da strah pred različitim zamijenimo prihvaćanjem i upoznavanjem različitih.

„Dopolavoro“

„Dopolavoro“, after work ili nakon posla programski je pravac koji prolazi kroz tematiku rada i prikazuje ju kroz kulturu na način da prikazuje rad u suvremenom dobu uz tehnologije koje daju novo značenje pojmu „rada“.

„Doba moći“

„Doba moći“ programska je cjelina kojom Rijeka predstavlja Europi svoju zanimljivu povijest te moć koja je uvijek odlučivala o onome tko će upravljati gradom. Ujedno to je i Europska povijest osvajača i osvajanih, koja za posljedicu ima razvoj kulture i umjetnosti.

„Dječja kuća“

„Dječja kuća“ dio je programa koji okuplja one najmanje, one na kojima svijet ostaje. Uz mnoštvo programa koji potiču dječju igru, smijeh, maštu i sanjarenje. Ovim programom pružena je prilika za njihovo druženje, interaktivno učenje i razvijanje kreativnosti.

„27 susjedstava“

„27 susjedstava“ je programska cjelina koja objedinjuje ljude, običaje i načine života. Spojena su naselja na otocima, obali, zaleđu, gorju i sam grad Rijeka. Cilj je spojiti naselja koja dijele isto kulturno nasljeđe, povijest te ih povezati kroz zajedničku suradnju. Program započinje karnevalom, prepoznatljivom manifestacijom, tradicijom ovog kraja s posebnim doživljajem Zvončarske simfonije u Čavlima.²⁸

5.6. Nasljeđe projekta

Rijeka je prvi hrvatski grad koji se može pohvaliti prestižnom titulom „Europske prijestolnice kulture“. Osim titule i svih kulturnih događanja kojim smo mogli svjedočiti sve do 21. travnja 2021., gradu je ostavljeno trajno nasljeđe koje će obogatiti turističku ponudu grada Rijeke.

U trajno nasljeđe gradu Rijeci ostati će zgrade i objekti kulture koji će biti dobar temelj i poticaj za daljnje razvijanje turističke ponude. „Riječ je o objektima u Benčiću (Dječja kuća, Muzej Grada, Knjižnica i MMSU), brodu Galeb, zgradi Exportdrva na Delti i prostoru RiHuba koji je uređen 2018. Također, trajno dobro ostaju i obnovljeni Frankopanski kašteli na području PGŽ.“²⁹

Nakon 2021. godine u Palači šećera ostaje stalni postav Muzeja Grada koji je tematski obradio povijest grada i stalni postav na brodu Galeb.

²⁸ [Brosura-HR.pdf \(rijeka2020.eu\) str.29](#) (12.09.2021.)

²⁹ [Nasljeđe projekta • Rijeka 2020](#) (12.09.2021.)

Područje Kvarnera poslije 2020. ostaju trajni vlasnik predivnih skulptura svjetskih, europskih i hrvatskih umjetnika koji su pridonijeli stvaranju nove kulturno-turističke rute uz aktualizaciju tema u mjestima u kojima su postavljene. Dječja kuća i projekti poput Brickzinea ili Tobogana i u budućnosti radit će na razvoju kreativnosti kod djece.³⁰

Festivali, koncerti, predstave, izložbe te brojna druga kulturno- zabavna događanja nastaviti će se odvijati i dalje, a sve do sada dobar je poticaj i vjetar u leđa.

Možemo zaključiti da je projekt EPK Rijeci ostavio jako puno, a proširenje kulturne i turističke ponude obećava porast zanimanja posjetitelja i veći broj dolazaka turista, ekonomsku korist te bolju kvalitetu života domicilnog stanovništva.

³⁰ Ibid 36

6. STRATEGIJE RAZVOJA GRADA RIJEKE

Strategije su programi upravljanja koje se izrađuje sa svrhom planiranja razvoja poduzeća, raznih sektora ili gospodarstvom na nacionalnoj razini. Svrha strategija je prepoznati prijetnje iz okruženja koje bi mogle ugroziti planirane projekte, programe i pravovremeno i temeljito odgovoriti na iste.³¹

Strategije u turizmu pomažu nam da valoriziramo nacionalno i međunarodno okruženje, te uz pomoć strateških načela ostvarimo maksimalne koristi od efikasne upotrebe resursne osnove za turistički razvoj.

6.1. Strategija kulturnog razvitka grada Rijeke 2013.- 2020.

6.1.1. Misija i vizija

Vizija grada Rijeke za 2020. je izgradnja kulturnog i umjetničkog identiteta grada u kojem građani osjećaju pripadnost i povezanost s gradom koji je svoje temelje izgradio na bogatom povijesnom, kulturnom i umjetničkom tlu te ostvario prepoznatljivost na nacionalnoj i europskoj razini.

Uzmemo li u obzir prioritete, ciljeve i vizije jasno je da u prvi plan ova Strategija stavlja se kulturni identitet grada Rijeke. Osim turistima kojima bi kulturna ponuda bila izrazito zanimljiva i privlačna i građani bi imali priliku uživati u raznim zanimljivim kulturnim sadržajima te umjetničkim programima. Rijeka se želi razvijati kao moderan europski grad koji prihvaća i potiče razvijanje poduzetničke inicijative, umjetničkog stvaralaštva i kulturnih razlika.³²

Osiguravajući financijske, infrastrukturne, organizacijske uvjete grad Rijeka ostvaruje svoju kulturnu misiju istovremeno potičući na stvaralaštvo, zaštitu kulturnih i umjetničkih dobara, te brigu o umjetnosti i kulturi.

³¹Dulčić, A. i Petrić, L. (2001.); Upravljanje razvojem turizma, MATE d.o.o., Zagreb, str. 265

³²Republika Hrvatska, Primorsko-goranska županija, Grad Rijeka, Gradsko vijeće (2013.): Strategija kulturnog razvitka grada Rijeke 2013.-2020. [t \(rijeka.hr\)](http://rijeka.hr) (12.09.2021.)

6.1.2. Posebni strateški ciljevi i mjere

Opći strateški ciljevi kulturne politike Grada Rijeke do 2020. godine su sljedeći:

1. Očuvanje postignutog stupnja kulturnog razvitka te stvaranje financijskih, materijalnih i drugih uvjeta za brži razvoj kulturnih djelatnosti,
2. Podizanje razine kvalitete kulturnih dobara i usluga na svim područjima,
3. Povećanje dostupnosti kulturnih dobara i usluga koje se financiraju iz proračuna Grada Rijeke,
4. Organizacijsko i upravljačko osuvremenjivanje ustanova u kulturi kojima je osnivač Grad Rijeka,
5. Obnova kulturne infrastrukture čiji je vlasnik Grad Rijeka,
6. Potpora razvoju nezavisne kulture,
7. Poticanje razvoja kulturnih i kreativnih industrija,
8. Jačanje međunarodne prepoznatljivosti Rijeke kao „grada kulture i kreativnosti“
9. Unaprjeđenje razvoja kulturnog turizma,
10. Jačanje međusektorske suradnje,
11. Informatizacija i digitalizacija kulturnih ustanova,
12. Jačanje umjetnosti u javnom prostoru,
13. Promicanje i razvoj kulturnog i umjetničkog obrazovanja.³³

6.1.2.1. Kulturna dobra

Grad Rijeka posebni naglasak u okviru svog kulturnog djelovanja stavlja na zaštitu i očuvanje kulturnih dobara. Kulturna baština, očuvana i zaštićena, materijalna i nematerijalna nije samo kulturno bogatstvo nego i razvojni resurs.

Strategijom se utvrđuju konkretni ciljevi i mjere za područja:

- zaštita materijalne kulturne baštine
- zaštita arheološke baštine
- zaštita industrijske i tehničke baštine
- zaštita maritimne baštine

³³Republika Hrvatska, Primorsko-goranska županija, Grad Rijeka, Gradsko vijeće (2013.) : Strategija kulturnog razvitka grada Rijeke 2013.-2020. [t \(rijeka.hr\)](http://rijeka.hr) (12.09.2021)

- pomoć građanima pri zaštiti i očuvanju kulturnih dobara
- zaštita nematerijalne kulturne baštine ³⁴

6.1.3. Međunarodna kulturna suradnja

Grad Rijeka oduvijek njeguje suradnju u raznim projektima i kontakte s regionalnim, međunarodnim, europskim i regionalnim partnerima. Obzirom na kulturno i povijesno nasljeđe u današnjem svijetu tolerantnost i međunarodna komunikacija su poželjni jer omogućuju koristi iz područja društvene, kulturne i gospodarske sfere.

Strategijom se utvrđuju ciljevi i mjere za sljedeća područja:

- Rijeka – Europska prijestolnica kulture 2020.
- Mobilnost umjetnika i kulturnih djelatnika u međunarodnom okruženju
- Sudjelovanje u programima Europske unije

6.2. Strategija razvoja kulturnog turizma grada Rijeke 2015. – 2020.

6.2.1. Vizija razvoja kulturnog turizma

Ova vizija nadovezuje se na viziju Strategije kulturnog razvitka grada Rijeke 2013.-2020. U kojoj je prepoznavanje kulture temelj razvoja. Poimanje grada Rijeke kao europskog središta koje prihvaća različitosti dovodi je u položaj grada koji razvojem kulturnog i urbanog turizma ostvaruje prepoznatljivost u međunarodnom i nacionalnom okruženju.³⁵

6.2.2. Strateški i planski okvir razvoja kulture i turizma

Strategija razvoja turizma RH do 2020. svrstava kulturni turizam u iznimno važnu grupu proizvoda te se Rijeka posebno uklapa u prijedlogu „nove izgradnje objekata namijenjenih

³⁴Republika Hrvatska, Primorsko-goranska županija, Grad Rijeka, Gradsko vijeće (2013.) : Strategija kulturnog razvitka grada Rijeke 2013.-2020, STR. 29. [t \(rijeka.hr\)](http://rijeka.hr), (12.09.2021)

³⁵ Institut za razvoj i međunarodne odnose- IRMO, Zagreb, Strategija razvoja kulturnog turizma grada Rijeke 2015.-2020., Zagreb, 2015, str.46
[strategija_razvoja_kulturnog_turizma_grada_Rijeka.pdf \(visitrijeka.hr\)](#) (13.09.2021.)

kulturnom turizmu koji se odnose na prenamjenu i/ili adaptaciju različitih trenutačno neiskorištenih industrijskih objekata“ (2013: 40).³⁶

U strategiji kulturnog razvitka Rijeke 2013.-2020. smatra se da je segment kulturnog turizma razvitka grada Rijeke bio zapostavljen pa se iz tog razloga kao jedan od općih strateških ciljeva navodi i „unaprjeđenje razvoja kulturnog turizma“ (2013: 19). S obzirom na svjesnost benefita koje turizam donosi polažu se velika očekivanja u aktivnosti kulturnih ustanova u planiranju programa i sadržaja sa svrhom privlačenja većeg broja turista. Osim navedenog cilj je i unaprijediti međunarodnu suradnju te na taj način prikupiti i potrebna znanja izvan do sad Osim kulturnih ustanova, kulturne i turističke organizacije, kao i nadležne gradske službe, poznati okvira o profesionalnom upravljanju postojećih resursa.³⁷

6.2.3. Ocjena stanja upravljanja kulturom i turizmom

Financiranje kulturnih programa ne vrši se direktno već financiranjem osnovne djelatnosti pojedinih kulturnih ustanova/ institucija i njihovih programa. Upravljanjem turizmom bave se Odjel gradske uprave za poduzetništvo Grada Rijeke i Turistička zajednica grada Rijeke. Turistička zajednica grada Rijeke ima mnoštvo projekata no oni nemaju značajniju međunarodnu valorizaciju.

Smatra se da postoji velika potreba za formiranjem odjela koji će koordinirati rad odjela kulture, poduzetništva i gospodarstva. Smatra se da bi uspješnost u segmentima sustavnog planiranja uvelike doprinijela u provedbi projekta, a posebno projekata vezanih za prijave na EU fondove bila uspješnija i popraćena višim stupnjem realizacije.

³⁶ Ibid, str.34

³⁷Ibid, str.34

7. SWOT ANALIZA

SWOT analiza pomaže da se prepoznaju i utvrde najvažniji čimbenici razvoja kulturnog turizma, prepoznaju potencijali, ali i ograničenja. Cilj ove analize je pronaći sve ono što predstavlja snage koje se mogu iskoristiti za kulturni turizam grada Rijeke, ali i slabosti koje će zaustaviti realizaciju istog.

Promatraju se i vanjske prilike iz okruženja koje mogu doprinijeti razvoju kulturnog turizma te pomoći u jačanju snaga i umanjenju slabosti.

Osim vanjskih prilika tu su i vanjske prijetnje na koje treba obratiti pozornost, opasnosti koje treba izbjegavati da ne bi umanjile snage i povećale slabosti.

Tablica 6: SWOT analiza

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - Povoljan geografski položaj - Zadovoljavajuća infrastruktura - Geografska raznolikost na malom prostoru s bogatim kulturnim nasljeđem - Različiti kulturni sadržaj, manifestacije, povijesne priče - Bogata kulturna, povijesna, arhitektonska, vjerska, industrijska i urbanistička baština - Multikulturalnost - Titula Europske prijestolnice kulture 2020. - Otvorenost, tolerantnost - Stalna postava muzeja - Bogati kazališni program - Poticanje interaktivnog razvoja kod djece kroz radionice i priredbe - Postojanje baze podataka kulturne i industrijske baštine - Raznolika turistička ponuda - „, Kulturno- turistička ruta Putevima Frankopana“ - Rekonstrukcija starih zgrada i njihova prenamjena u kulturne svrhe - Riječki karneval kao prepoznatljivo kulturno dobro 	<ul style="list-style-type: none"> - Slaba željeznička infrastruktura - Loše uređen autobusni kolodvor - Neosvijještenost građana u turistički potencijal -Nedovoljno promovirana kulturna ponuda grada - Nedovoljno razvijen kulturno- turistički proizvod - Nedovoljno korištenje postojećih kulturnih vrijednosti - Slaba promocija manifestacija izvan granica RH - Neprimjereno vrijeme kulturnih institucija - Neprilagođene interpretacijske ploče za turiste različitih govornih područja - Kriza uzrokovana COVID- 19 pandemijom
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> - Prilagodljivost kulturnih i turističkih djelatnika za međunarodnu suradnju - Blizina turističkih destinacija s cjelogodišnjim turizmom - Razvoj kulturnih industrija - Mogućnost uvođenja kulturnih ruta u većem broju - Razvoj tematskih programa - Daljnji razvoj turističke ponude - Međunarodna kulturna suradnja 	<ul style="list-style-type: none"> - Sporiji kulturni razvoj u odnosu na gradove u okruženju - Odljev kvalitetnih kadrova - Nedostupnost industrijskih atrakcija - Kontinuirano smanjenje javnog proračuna - financijska kriza

Izvor: Samostalna izrada autora (13.09.2021.)

8. ZAKLJUČAK

Teško je odrediti sam nastanak kulturnog turizma, no da su motivi koji su iz davnina poticali na kretanja stanovništva kulturne prirode više je nego poznato. Radoznalost, želja za učenjem, stjecanjem novih iskustava, novih znanja, širenje vidika i osobni odlazak na mjesta koja probude naš interes više su nego dovoljna da potaknu našu potrebu za putovanjem.

Danas kada je cijeli svijet jedno globalno selo, a informacije nikad dostupnije kulturni turizam je sve traženiji specifični oblik turizma. Nije svaka destinacija koja posjeduje kulturnu baštinu i kulturna- turistička destinacija. Da bi se razvila kao takva mora posjedovati određeni stupanj privlačnosti.

Rijeka, središte Primorsko-goranske županije zasigurno posjeduje određene segmente privlačnosti jer kulturni turizam u tome gradu u zadnji nekoliko godina doživio je pravi procvat.

Budući da je 4 godine prolazila kroz proces kandidature za Europsku prijestolnicu kulture 2020. godine pod sloganom „Luka različitosti“ naporno se radilo da kultura, umjetnost, arhitektura, kulturni programi i manifestacije dosegnu zavidni nivo na europskoj razini. Zahvaljujući bespovratnim sredstvima Europske unije ostvareno je jako puno toga u relativno kratkom roku.

Grad Rijeka zahvaljujući svojoj osebujnoj, bogatoj povijesti, geografskom položaju, industrijskom razvoju i mnogim drugim čimbenicima oduvijek ima osnovu za razvoj kulturnog turizma. Prepoznate su mnogobrojne koristi koje taj specifični oblik turizma nudi te se Rijeka razvila u pravu europsku prijestolnicu kulture. Uložena su golema financijska sredstva u restauraciju, rekonstrukciju povijesnih cjelina, uređenje muzeja, očuvanje kulturne baštine, kulturne programe, izložbe, manifestacije, postavljanje trajnih skulptura i instalacija koje su obogatile grad i ostavile mu u trajno nasljeđe mnogo toga što u budućnosti može ponuditi turistima i posjetiteljima te na ponos svim stanovnicima grada Rijeke i okolice.

Sa sigurnošću možemo reći da je razvoj kulturnog turizma u Rijeci tek započeo jer ima jako puno toga za ponuditi i osnovu na kojoj će graditi svoj identitet kulturne destinacije.

POPIS LITERATURE

Stručna literatura:

1. Pirjavec, B.; Turizam- jučer, danas, ... (2008.): Veleučilište u Karlovcu, Karlovac
2. Richards, G.: 17. European Cultural Tourism (1999.):
Patterns and Prospects. U: Planning Cultural Tourism in Europe; Dodd, D. i Van Hemel, A., ur.; Amsterdam, Boekman Foundation/Ministry of Education, Culture and Science
3. Jelinčić, D. A. (2008.): Abeceda Kulturnog Turizma, MEANDERMEDIA, Zagreb
4. Bilen, M. (2006.): Turizam i prostor, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac
5. Dulčić, A. i Petrić, L. (2001.); Upravljanje razvojem turizma, MATE d.o.o., Zagreb

Članci, studije, ostali izvori

1. [Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske - KULTURNA BAŠTINA \(gov.hr\)](#) (26.08.2021)
2. Strategija razvoja kulturnog turizma „Od kulture i turizma do kulturnog turizma“, 2003., Institut za turizam, Zagreb, str. 6 [Strategija Kulturnog Turizma 03XI2003.pmd \(rera.hr\)](#) (26.08.2021.)
3. [Položaj i prostor Primorsko-goranske županije – Prigoda.hr](#) (31.08.2021.)
4. [Razvojna strategija PGŽ 2011. -2013. \(europski-fondovi.eu\)](#) str. 39 (02.09.2021.)
5. Zbornik radova 2004., Županijski zavod za održivi razvoj i prostorno planiranje, Gordana Rafajlović Dragović, dipl. ing. arh. [zup.indd \(pgz.hr\)](#)
6. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske [www.mint.hr](#), Izdanje 2021., Turizam u brojkama 2020.
7. [Poznate građevine – Grad Rijeka, https://www.rijeka.hr teme-za-gradane/kultura-2/kulturna-bastina/poznate-gradevine/](#) (02.09.2021.)
8. [Palača šećera - Visit Rijeka, https://visitrijeka.hr/vidi-i-dozivi/atrakcije/lista-atrakcija/14855/](#) (02.09.2021.)
9. [Visit Rijeka, https://visitrijeka.hr/vidi-i-dozivi/atrakcije/lista-atrakcija/499/](#) (02.09.2021.)
10. [Razvojna strategija PGŽ 2011. -2013. \(europski-fondovi.eu\)](#) str. 39 (02.09.2021.)

11. Trsat - Visit Rijeka, <https://visitrijeka.hr/vidi-i-dozivi/atrakcije/lista-atrakcija/15530/> (02.09.2021.)
12. Riječani.com, Kulturne znamenitosti grada Rijeke – Riječani.com (07.09.2021.)
13. Ustanove kojima je osnivač Primorsko-goranska županija i Ministarstvo kulture – Grad Rijeka, <https://www.rijeka.hr teme-za-gradane/kultura-2/ustanove-u-kulturi/ustanove-kojima-osnivac-pgz-ministarstvo-kulture/> (07.09.2021.)
14. O muzeju - Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka | Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka (ppmhp.hr) (10.09.2021.)
15. Razvojna strategija PGŽ 2011. -2013. (europski-fondovi.eu) str.39 (07.09.2021.)
16. Ministarstvo kulture i medija RH Uprava za zaštitu kulturne baštine, Registar Kulturnih Dobra (kulturnadobra.hr) (07.09.2021.)
17. Ustanove kojima je osnivač Primorsko-goranska županija i Ministarstvo kulture – Grad Rijeka, <https://www.rijeka.hr teme-za-gradane/kultura-2/ustanove-u-kulturi/ustanove-kojima-osnivac-pgz-ministarstvo-kulture/> (07.09.2021.)
18. Kulturne i druge manifestacije – Grad Rijeka (08.09)
19. Proces kandidature, prijavna knjiga i osvajanje titule – Grad Rijeka (10.09.2021.)
20. Mala povijest Riječkog karnevala (rijecki-karneval.hr) (12.09.2021.)
21. Kulturni program • Rijeka 2020 (11.09.2021.)
22. Nasljeđe projekta • Rijeka 2020 (12.09.2021.)
23. Republika Hrvatska, Primorsko- goranska županija, Grad Rijeka, Gradsko vijeće (2013.) : Strategija kulturnog razvitka grada Rijeke 2013.-2020. t' (rijeka.hr) (12.09.2021.)
24. Institut za razvoj i međunarodne odnose- IRMO, Zagreb, Strategija razvoja kulturnog turizma grada Rijeke 2015.-2020., Zagreb, 2015
25. strategija razvoja kulturnog turizma grada Rijeka.pdf (visitrijeka.hr) (13.09.2021.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. 10 gradova i općina s najvećim turističkim prometom.....	12
Tablica 2. Dolasci turista po županijama.....	13
Tablica 3. Noćenja turista po županijama.....	14
Tablica 4. Turistički promet po otocima.....	15
Tablica 5. Popis kulturnih dobara grada Rijeke.....	22
Tablica 6. SWOT analiza.....	40

POPIS SLIKA

Slika 1. Trsat.....	19
Slika 2. Gradski toranj.....	20
Slika 3. Katedrala sv. Vida.....	21
Slika 4. Guvernerova palača.....	22
Slika 5. Advent na Trsatskoj gradini.....	28
Slika 6. Riječki karneval.....	29

POPIS KARTI

Karta 1. Položaj Primorsko-goranske županije.....	8
---	---